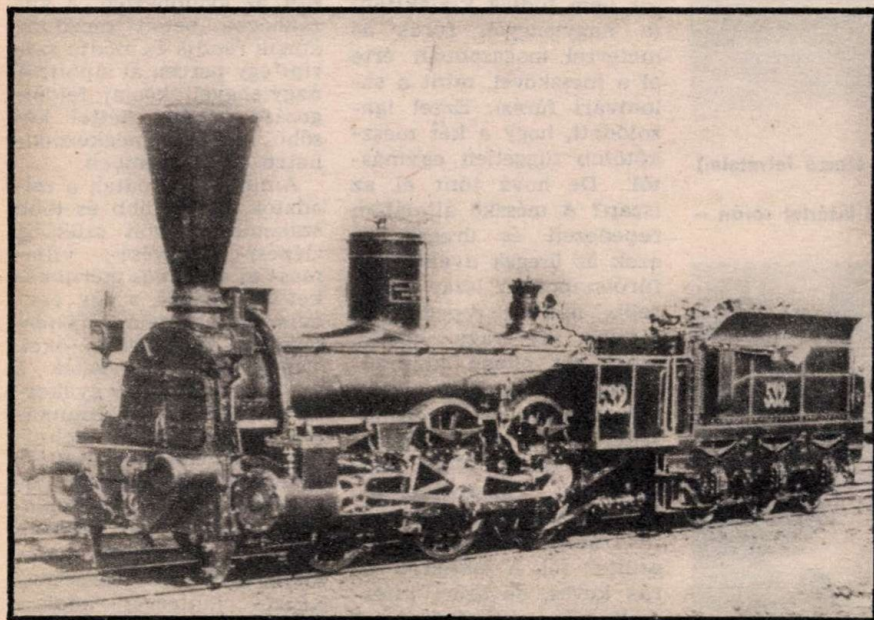

Kéjvonat az Adriára

Társasutazásról — legalábbis a szó mai értelmében — a vasutak szélesebb körű elterjedésétől kezdve beszélhetünk. Nálunk másképpen alakultak az események: a szabadságharc leverése után még jó néhány évig nem volt lehetőség társasutazások szervezésére, a rendőri hatalom megakadályozta volna az efféle próbálkozásokat. Végre az 1860-as évek elején enyhült a bécsi szigor, s alig egy esztendővel a Buda és Trieszt közötti vasútvonal megnyitása után meghirdethették az első magyar társasutazást.

A déli vaspályatársaság legelső híradásai 1862 májusában jelentek meg a lapokban. A Pesti Napló június elején a részletes programot is ismertette. Az érdeklődés minden várakozást felülmúlt. A társaság előbb — hat-száz személyre számolva — tizenhárom kocsit rendelt, majd utasainak nagyobb kényelme kedvéért még nyolc kocsit állíttatott ki. Azután a jelentkezők számának szaporodását látva bejelentették, hogy néhány perccel az első után egy második vonatot is elindítanak majd. Nemcsak Budáról és Pest-

Ilyen mozdony húzta a trieszti szerelvényeket

ről jelentkeztek sokan, hanem más településekről is, kiváltképp a vasútvonal melletti városokból, Székesfehérvárról, Kanizsáról stb. Harmadikra azonban már nem fogadtak el jelentkezőket.

A tudósító:
Thaly Kálmán

A Pesti Napló praktikus tanácsokkal látta el az utazókat. A hölgyek-

nek egyebeken kívül ezt ajánlotta: „Magukat jól ellássák meleg, a tenger kigőztyegését feljogó felöltőkkel, plaidekkel, továbbá amennyire lehet, vízhatlan felcipőkkel (például Calouche) különösen azért, mert az adelsbergi barlang lege hűvös, és talaja nedves... Jól mondja a magyar példabeszéd: nyáron ruhádat, télen kenyeredet el ne feledd...”

Jó néhány lap tudósított küldött a vonattal. A pesti Naplóban Thaly Kálmán* számolt be az utazásról. Az utókor számára főképpen az ő, két folytatásban megjelenő, terjedelmes tudósításából állítható össze a kirándulás, „az első magyar kéjvonat” históriája.

Már Laibachban (ma Ljubljana) azt tapasztalhatták az utasok, hogy a hatalom nem adta fel a vigyázatát. A pályaudvar minden kapuját megszállta a rendőrség és a csendőrség, nehogy a helybeliek bejus-sanak a pályaudvarra, s ott találkozzanak a különvonatok magyarjaival. Néhány kitarató laibachinak azonban sikerült bejutnia az éppen induló szerelvényekhez: hangos éljenekkel köszöntötték az utazókat.

Eltelt még néhány óra, míg a turisták meglátták az Adriát. Ha hi-hetünk a tudósítónak, a fél város ott tolongott a trieszti állomáson. Nem sokkal később a szállásukra mentek az érkezők: négyszáz utast szállodában, nyolcszázat magánházak-ban helyeztek el.

A hajón
a Rákóczi induló
harsogott

Másnap városnézéssel, majd söté-tedésig tartó tengeri hajózással foly-tatódott a kirándulás. Az osztrák Lloyd társaság három gőzösen ma-gasra csapott a hangulat. Olaszok és magyarok együtt járták a csárdást, egymás egészségére üritették pohar-ukat. A tengerről visszatérőket sok ezren várták a kikötőben. A mólók-ról leomló görögtűz fénye beragyog-ta a partot, egymást követték az „éljen!”-ek és az „evvívá!”-k. A nap utolsó eseménye Verdi Ernani című operájának az előadása volt. Ami ott történt, arról idézzük Thaly Kál-mánt: „A második felvonás ama dalát »Siamo fratelli« (testvérek va-gyunk) irtóztató éjenzés között 6-szor kellett ismételni, s midőn a rendőrség nem akará a 7-edszeri ismétlést engedni, s néhány olasz fiatalembert be akartak fogni: rop-pant zaj támadt, az olasz és magyar egyének a zártszékre felállva kezd-tek szónokolni; a függőnyt a zavar-ban lebecsáták; egyszerre »a la casa! a la casa!« (haza! haza!) kiáltások hangzottak; a kinyomuló tö-meg amaz ifjakat kísérőiktől (azaz: a rendőröktől. — A szerk.) külön-választva ezekkel együtt magával

Kirándulás a tengerre.

Junius 19-én estve **Budáról Triesztbe** s vissza.

Hajózás: A trieszti obolben Pirano s Miramareba a Lloyd-társaság egyik nagyobbféle gőzösen zene kíséretében. — Megtekintése az ünnepiesen kivilágított adelsbergi barlangnak.

Mindössze: 18 forintért oszt. ért. a II. kocsiosztályban.
12 forintért oszt. ért. a III. kocsiosztályban.

A tengeri kirándulásnak, valamint az adelsbergi barlang megtekintésének költségeit a fentnevezett társaság viseli.

Az utasok mérsékelt árakon elszállásolásra több triesti szálloda-tulajdonosok vállalkoztak.

Részletes tudósítások, különösen a jegyek váltására nevezve, legközelebb hírlapok útján s felragaszok által fognak közzétettni.

Pesten, 1862. junius 8-án.

Az igazgatóság.

kisodorta, s a Corsokon kiáltozások között vonult végig. En e jelenetet, hogy jobban lássam, a chinai kabinet erkélyére felmenve szemlélém. Egyszerre a szomszéd utcákból szuronyok villantak meg, mindenfelől erős őrzéjratok közelegtek, s a tömeget elszélesztették.”

A következő reggelen a magyarok elbúcsúztak a vendéglátó várostól. De alig érkeztek meg a legközelebbi uticél, *Adelsberg* (ma: Postojna) állomására, befutott egy harmadik szerelvény is: a trieszti fiatalok népes csoportja különvonnattal indult a magyarok után, s folytatódott az olasz–magyar barátkozás. Együtt keresték fel a harmincezer lággal, zöld, fehér és piros mécsekkal kivilágított nevezetes barlangot. Ne feledjük: azokban az években mindkét ország szabadságszerető fiai érdeklődéssel figyelték a másik államban történeteket, *Garibaldi* és *Kossuth* neve — nem egyszer együtt emlegetve — a sza-

ly hirdettek annak idején egy társasutazást

badság, a felszabadulás, a nemzet főlemelkedésének jelképe volt...

A trieszti és a magyarok 22-én este vettek egymástól végső búcsút. A hazafelé vezető úton minden megállóhelyen lelkes tömeg fogadta a vonatokat. A budai indóházánál pedig húszezernél is többre rúgott az érdeklődők száma, „akik közé — mint a krónikás írta — *narancsesőt hullatának válaszul az üdvözetek-re*”.

A lapok lelkes híreket közöltek az útról. Csak a kormányhű *Sürgöny* hangja volt más: a *Pesti Hírlappal* szólva „*újdonságírója a trieszti kirándulásról... igen ócsárlólag ír, bizonyára azért, mert a kirándulás legkevésbé volt hivatalos természetű*”.

A célállomás pályaudvara

A trieszti „kéjvonat” sikere hasonlók szervezésére bátorította *Hollán Ernőt*, a vassúttársaság főgynökét. Augusztus 15-ére a Balatonhoz hirdetett kirándulást: „*Elindulás Budáról reggeli 5 óra 50 perc. — Megérkezés Szántódon 9 óra 40 perc. — Érkezés B. Füreden 11 órakor de. — Az utasok ennél fogva kényelmes elindulási órával még dél előtt megfürödhetnek a Balatonban, az ebéd közösen fog szolgáltatni 1 frtért teríték szerint. A délutáni szórakozások, ünnepélyek, valamint szükséges elszállásolásokról a füredi fürdő-felügyelőség fog gondoskodni. Estve fényes táncvigalmat rendeznek, melynek befejezésével reggeli 4 órakor az utasok haza térnek.*”

A közönség érdeklődése — ha lehet — még nagyobb volt, mint az adriai út előtt. De az indulás előtt öt nappal a vaspályatársaság arra kényszerült, hogy a lapokban közölje: „*A tervezett b. füredi kirándulásnak... közbejött akadályok miatt el kell maradnia.*”

Sem Füdre,
sem Kőbányára

Hogy mi volt az akadály? A hatalmat aggodalomba ejtették a trieszti kirándulásnak az említett tüntetésbe átcsapó eseményei. Olyannyira, hogy még a Pest és Kőbánya között vasárnaponként közlekedő „kéjvonatokat” is betiltották! A félelem lehetett az oka a füredi kirándulás megakadályozásának is.

A vaspályatársaság csak 1866-ban — mikor az önkényuralom ismét engedni kényszerült a szigorából — hirdethetett megint társasutazást. Akkor újra az Adria volt az úti cél.

Lovas Gyula

